

S podporou Starostů

**ARGUMENTÁŘ
K TÉMATŮM
HOSPODÁŘSKÉ
POLITIKY**

7. 10. 2010

Vážení kolegové, členové a kandidáti za TOP 09,

úsporná opatření a následné reformy, které prosazuje vláda včetně TOP 09, je nutno trpělivě vysvětlovat a komunikovat, jinak mohou být odsouzeny k neúspěchu. Bohužel, naši spoluobčané o nich dostávají ze strany médií ne vždy objektivní informace. Proto musíme v každodenním setkávání s veřejností vyvracet mýty, které rozšiřuje současná opozice a některé zájmové skupiny.

Řada z Vás se na mě obracela, abych zformuloval stanoviska na nejčastěji se vyskytující otázky, námítky a stížnosti v oblasti hospodářské politiky. Tato stanoviska nyní předkládám ve formě argumentáře. Chápu, že k některým bodům můžete mít připomínky či odlišný názor. Garantuji však, že má stanoviska jsou zcela v souladu s principy a programovými prioritami TOP 09. Doufám, že Vám alespoň trochu pomohou v náročné volební kampani. Případné připomínky a doplňující dotazy je možno zasílat elektronicky na jakub.haas@mfcz.cz.

S úctou

Miroslav Kalousek,

1. místopředseda TOP 09 a ministr financí

Rozpočtová politika

Slibovali jste reformy, ale navrhuje jen škrty, které jsou ukvapené a nemají logiku.

Připomeňme, že vláda byla jmenována v červenci a měla jen několik týdnů na projednání návrhu státního rozpočtu na rok 2011. Za tak krátkou dobu nelze připravit hluboké reformy důchodového, zdravotního a vzdělávacího systému, trhu práce a další, které navíc chceme důkladně projednat s opozicí a v tripartitě.

V nulté fázi bylo potřeba řešit rozpočtovou situaci roku 2010, kdy došlo k vázání („zmražení“) výdajů v celkovém rozsahu 28 mld. Kč, aby se nezvýšil deficit, ke kterému se zavázala Fischerova vláda. Ve fázi č.1 projednáváme rozpočet na rok 2011, který sníží deficit asi o 80 mld. Kč oproti situaci, kdyby vláda nepodnikla žádné kroky. Na začátku roku 2011 budeme projednávat skutečné reformy (fáze č.2), které by měly platit od roku 2012.

Úsporná opatření fáze č.1 jsou jednoduché parametrické změny v rámci současného systému, nejedná se o změny systému (reformy). Lze však popřít tvrzení, že by byly bezmyšlenkovité a bezkoncepční. TOP 09 do nich promítá své programové priority: snižování objemu platů v rozpočtové sféře, provozních výdajů, platů ústavních činitelů, omezení podpory stavebního spoření, snižování mandatorních sociálních výdajů atd.

Je však nutno zdůraznit, že každý ministr zodpovídá za svůj resort a TOP 09 jich drží ve vládě pouze třetinu. Každopádně se snažíme přesvědčovat o koncepcnosti úspor i koaliční partnery. Za pozitivní lze považovat, že např. na ministerstvu zemědělství se hledají úspory v přímých provozních dotacích, zatímco se posiluje Program rozvoje venkova, kde dochází ke kofinancování z evropských fondů tak, že na každou korunu z národních zdrojů dostaneme tři a půl koruny z EU. Tímto programem se navíc financují potřebné investice do infrastruktury malých obcí či retenční schopnosti lesů.

Proč se kromě vládní spotřeby a sociálních transferů snižují i potřebné investice?

TOP 09 navrhovala razantnější snižování vládní spotřeby i sociálních transferů, ale musela přistoupit na koaliční kompromis. Protože však vláda má prioritu snížit deficit státního rozpočtu na příští rok na 135 mld. Kč, bylo nutné snížit i některé investiční výdaje. Prostředky si nelze vykouzlit, každá koruna je v rozpočtu pouze jednou a pokud ji použijeme na vládní spotřebu, nelze ji znovu použít na investice. Přesto však považuji za úspěch, že došlo k navýšení prostředků (včetně investic) na vědu a výzkum.

Proč musíme nyní škrtnat, když dluh ČR není v mezinárodním srovnání nijak vysoký?

Veřejný dluh ČR se sice pohybuje na podprůměrné úrovni v rámci EU (méně než 40 % HDP proti průměru EU cca 70 %), nicméně znepokojivý je jeho nárůst. V roce 2009 dosáhl vlivem hospodářské krize a strukturálních problémů deficit veřejných rozpočtů 5,9 % HDP. Znepokojivý je také nárůst úrokových nákladů, které za tento rok dosahují již skoro 70 mld. Kč, takže státnímu rozpočtu pak chybí tato částka na potřebnější výdaje. Je výhodnější, když úsporná opatření provádíme nyní, než kdybychom dopadli jako Maďarsko nebo Řecko, kterým už investoři nechtěli půjčit, nebo pouze na vysoký úrok. Musely se potom podrobit požadavkům Mezinárodního měnového fondu, který svou půjčku podmínil mnohem tvrdšími úspornými opatřeními, než jaké prosazuje česká vláda. Obecně totiž platí, že čím později se problému řeší, tím bolestivější řešení si vyžaduje.

Kromě toho deficitu a následně dluhu veřejného sektoru musí být profinancován prostřednictvím půjček (většinou dluhopisů), které potom chybí soukromému sektoru. Podniky a živnostníci pak nemají prostředky na investice, nebo na provoz, nevytvářejí pracovní místa, či je dokonce ruší. Dlouhodobě zdravý a vyvážený hospodářský růst však může být dosažen pouze prostřednictvím soukromých investic. Stát může hrát pouze

doplňkovou roli (vzdělání, dopravní infrastruktura) a především tam, kde role trhu a soukromá iniciativa selhává.

Nemůžou úsporná opatření ohrozit křehké hospodářské oživení?

Krátkodobě se snižování deficitu skutečně může projevit snížením hospodářského růstu, příští rok očekáváme vliv na růst HDP v rozsahu několika desetín procent. Toto je ale pouze malá cena za dlouhodobě stabilní veřejné finance, které jsou naopak nezbytným předpokladem hospodářského růstu a zachování konkurenceschopnosti České republiky i životní úrovně jejích obyvatel. Zvyšování hospodářského růstu díky „pumpování“ veřejných prostředků do ekonomiky lze přirovnat k dopování sportovce, které sice vede ke krátkodobému úspěchu, v dlouhém období pouze k podlomenému zdraví.

Teorie o povzbuzování ekonomiky vládními výdaji v době recese vychází z keynesovské teorie. Zde připomeňme, že ta současně vyžaduje, aby vláda v době růstu naopak vytvářela rozpočtové přebytky, a tak ekonomiku „ochlazovala.“ Vidíme, že tato teorie nemůže být s úspěchem použita v České republice, protože předchozí socialistické vlády vytvářely v době slušného růstu vysoké deficity.

Proč jsou úsporná opatření málo razantní?

Nejsou málo razantní, ale naopak v historii České republiky nedošlo nikdy k tak výrazným úsporám. TOP 09 prosazovala ještě výraznější opatření, musela se však přizpůsobit koaličnímu kompromisu. Další opatření, tentokrát reformního charakteru, budou následovat v dalších letech.

Proč jsou úsporná opatření tak drastická?

I přes historicky nejrazantnější úsporná opatření dosáhneme příští rok deficitu státního rozpočtu ve výši 135 mld. Kč, deficit všech veřejných rozpočtů bude dosahovat 4,6 % HDP (cca 160 – 170 mld. Kč), o které naroste státní, resp. veřejný dluh. Další opatření musí přijít v následujících letech, aby bylo možno při mírném hospodářském růstu zlikvidovat strukturální deficit, tj. deficit očištěný o vliv hospodářského cyklu. Cílem je, aby si stát půjčoval pouze na mimořádné výdaje (investice), které ponese v budoucnosti nějaký výnos (zvýšení životní úrovně), ale nikoli na běžnou spotřebu.

Dlouho neřešeným problémem veřejných rozpočtů byla skutečnost, že růst výdajů byl přizpůsoben vysokému růstu ekonomiky (kolem 6 %) a i tehdy se vytvářely vysoké deficity. Jakmile vlivem vnějších okolností (pokles exportů) došlo k výpadku daňových příjmů, deficity se ještě prohloubily. Tyto problémy musí současná vláda nyní vyřešit.

Proč se snižují deficity cestou snižování výdajů a nikoli zvyšování daní?

Ve prospěch i neprospěch obou cest mluví různé argumenty, jedná se ale o politickou záležitost, o které rozhodují voliči ve volbách. V těch posledních rozhodli o tom, že má vzniknout vláda, která bude především snižovat výdaje.

Pokud bych měl vyjmenovat několik předností zvolené cesty, pak bych zdůraznil, že vyšší daně odrazují podniky, živnostníky i zaměstnance od ekonomické aktivity a vedou k vyšším daňovým únikům. Existují také různé studie (např. Evropské komise), které potvrzují, že pokud se snižování deficitu děje cestou snižování především vládní spotřeby a sociálních transferů, pak krátkodobé negativní efekty na HDP (viz výše) nejsou tak hluboké, ani dlouhé, jako v případě zvyšování daňové zátěže.

Slibovali jste, že daně zvyšovat nebudete, ale teď nadržíte slovo.

Snižování deficitu se děje z více než čtyř pětín díky snižování výdajů, protože i jednorozční daň ze státní podpory stavebního spoření není de facto nic jiného, než snížení výdaje na státní podporu, což jsme před volbami slibovali. Další daňové příjmy se budou realizovat

formou rušení daňového zvýhodnění a odstranění nesystémových výjimek jako zdanění peněžních náhrad ústavních činitelů, což má TOP 09 také ve volebním programu. Výjimku tvoří snížení slev na dani z příjmů fyzických osob (viz dále).

Daňová politika

Slibovali jste, že zrušíte nesystémové daňové výjimky. V předložené novele zákona o daních z příjmů se však o většině vůbec nehovoří. Ustupujete od svých záměrů?

Ne, protože stejně jako úsporná opatření mají daňové změny své rozfázování. V první fázi, kterou představuje „rychlá“ novela s účinností od ledna 2011, se především řeší urgentní záležitosti, které by mohly zvýšit deficit (odstraňování povodňových škod) nebo změny, které lze provést velmi rychle bez nutné diskuse (zdanění peněžních náhrad ústavních činitelů). Na počátku 2011 bude předložen zcela nový zákon o daních z příjmů, který bude představovat skutečnou daňovou reformu a bude s ním spojená i komplexní diskuse o existenci desítek různých osvobození a výjimek.

U nového zákona se plánuje účinnost od roku 2012 a naším záměrem je, aby byl jednodušší, srozumitelný a svým rozsahem téměř poloviční. Přinese především sjednocení základů daně z příjmů fyzických osob a pojistného na zdravotní a sociální pojištění. Transformuje také dědickou a darovací daň do daně z příjmů při zachování současného osvobození a zavede zaměstnanecký výdajový paušál (viz dále).

Proč chcete rušit stravenky, režijky a jiné benefity, když jsou mezi lidmi tolik oblíbené?

Zaměstnanecké benefity rušit nechceme, navrhujeme zrušit jejich daňové zvýhodnění. Pracovní výkon nechť je odměňován mzdou, ať už je v peněžní či nepeněžní formě (benefity). Neexistuje však jediný důvod, proč by měl zaměstnanec bez benefitů přes daňový systém dotovat zaměstnance požívajícího benefity. Rušení tohoto daňového zvýhodnění pouze některých zaměstnanců chceme kompenzovat zavedením výdajového paušálu (podobně jako u OSVČ) pro všechny zaměstnance. Tento paušál bude zohledňovat skutečnost, že zaměstnanci mají stejně jako OSVČ výdaje na zajištění a udržení svých příjmů.

Proč zavádíte povodňovou daň, když jste slibovali, že daně zvedat nebudete?

Především, nejedná se o žádnou novou daň, ale o snížení základní slevy na dani z příjmů fyzických osob. Povodně poprvé udeřily tento rok na jaře na Moravě, tedy v době, když již byl volební program připraven a nemohl tuto skutečnost zohlednit. V reakci na tyto události, kdy již bylo jasné, že veřejné rozpočty čekají dodatečné miliardové výdaje, byla předložena novela zákona o daních z příjmů snižující daňové slevy. Tento záměr byl potvrzen další ničivou vlnou, tentokrát na severu Čech.

Vláda tedy stála před otázkou, zda řešit financování povodňových škod na dluh, jak dělaly předchozí vlády, nebo mírným zvýšením daní. Další přesměrování výdajů po provedení úspor v rekordním rozsahu 60 mld. Kč nebylo možné. Vláda rozhodla, že větší prioritou je udržení deficitu než nezvýšení daní, a že použije dodatečný výnos na vytvoření speciální rozpočtové položky s jasně definovaným určením. Platit má pouze jeden rok.

Proč je povodňová daň pro každého stejná, když každý jinak vydělává?

Znovu opakuji, nejedná se o žádnou speciální daň, ale o změnu parametru v rámci systému zdanění příjmů fyzických osob. Tento systém je pro drtivou většinu poplatníků progresivní, tj. s rostoucím příjmem roste daňové zatížení nejen absolutně (platí větší částku), ale i relativně (platí větší procento z příjmu). Progresivita je zajištěna právě slevami na dani i přes jednotnou sazbu.

Představme si dva poplatníky, jednoho s hrubým příjmem 15000 Kč, druhý bere 90000 Kč, uplatňují pouze základní slevu na dani z příjmů. „Chudší“ odvádí na dani necelou tisícovku, „bohatší“ asi šestnáct tisíc. Po případné změně by každý odváděl o stokorunu více. Pak by „bohatší“ poplatník platil asi šestnáctkrát větší částku, i když si vydělá pouze šestkrát více. Kromě toho, daň by představovala pro „chudšího“ poplatníka 7 % z platu, zatímco pro „bohatšího“ 18%. Vidíme, že ten s vyšším platem přispívá do veřejných rozpočtů absolutně i relativně více. Zdůrazňuji, že lidé s nejnižšími příjmy a sociálně potřební daň z příjmů vůbec neplatí, takže navrhovaná změna se jich vůbec nedotkne.

Je třeba poznamenat, že pro poplatníky, jejichž příjem přesahuje limit na sociální a zdravotní pojištění, má daň od limitu degresivní charakter (klesá procento z příjmů). Vláda se zavázala v programovém prohlášení tuto degresivitu odstranit, stane se tak v rámci nového zákona o daních z příjmů od 2012.

Říkali jste, že nebudete zvyšovat daně, ale přitom chcete kvůli důchodové reformě zvýšit DPH.

Ano, ale celková daňová zátěž se nezvýší, protože v souvislosti s důchodovou reformou poklesne sazba povinného sociálního pojištění, které má také charakter daně, i když se tak nenazývá. Vláda se zavázala použít DPH výlučně na rozjezd potřebné důchodové reformy spolu s výnosem z majetkových účastí státu (např. dividend ČEZu).

Proč nezvýšíte daně firmám a berete od lidí?

Každý podnik je přímo či nepřímo vlastněn fyzickými osobami = lidmi. Kromě toho podnik je tvořen soustavou mnoha různých vztahů mezi fyzickými osobami = zaměstnanci, vlastníky, dodavateli, odběrateli, spotřebiteli atd. Vyšší daň z příjmů fyzických osob proto dopadá na všechny tyto skupiny. Protože kapitál se přemisťuje snadněji než práce (prodat akcie lze jedním kliknutím, zatímco přestěhovat se za prací je složité a nelehké rozhodnutí), dopadá vyšší zdanění firem především na zaměstnance, zejména na ty méně kvalifikované, nízkopříjmové. Hrozilo by přesouvání firem na východ za levnější pracovní silou či do daňových rájů.

Co je to Jednotné inkasní místo (JIM)?

Spolu s novým daňovým řádem a novým zákonem o daních z příjmů tvoří komplexní daňovou reformu. Činnost by mělo zahájit od roku 2013 a jedná se o sjednocení výběru daní, cel, zdravotního a sociálního pojištění na jedno místo (v současné době jsou čtyři – finanční a celní úřady, zdravotní pojišťovny a Česká správa sociálního zabezpečení). Kromě toho, že se sníží počet formulářů a sjednotí kontrola, sníží se administrativní náklady daňových poplatníků i státu.

Údajně chcete Praze odebrat až 15 miliard korun, stejně jako dalším třem velkým městům.

Nikoli. TOP 09 má v programu snižování rozdílu mezi městy s nejvyšším příjmem na hlavu ze sdílených daní (DPH, DPPO, DPFO) a obcemi s nejnižším příjmem tak, jak je to obvyklé ve vyspělé Evropě. Zatímco nyní má „nejbohatší“ Praha asi čtyřikrát větší příjem na hlavu, naším cílem je cca 2,5 až trojnásobek. K tomu dospějeme převedením národních dotačních programů do sdílených daní pro obce s výjimkou právě čtyř největších. Těm se tedy nic ubírat nebude, naopak starostové ostatních obcí nebudou muset jezdit žádat o dotace na ministerstva a jiné centrální úřady, ubude riziko korupce a sníží se i administrativní náklady. Naším cílem je, aby se o těchto penězích rozhodovalo co nejbližší daňovým poplatníkům, tj. na úrovni obcí a nikoli centrálních orgánů.

Proč chcete zdanit státní příspěvek stavebního spoření zpětně, když jej lidé dostanou za rok 2010 v dubnu 2011. Co když to případně Ústavní soud zruší?

Zásahu Ústavního soudu se není třeba obávat, protože opatření nenese znaky retroaktivity. Příjem se zdaňuje v momentě jeho realizace bez ohledu na to, za jaké období na něj vzniká nárok. Stabilitu daňových parametrů (sazeb) v čase nemůže nikdy zaručit žádný stát, protože rozpočtová situace se mění, často pod vlivem vnějších vlivů, které nemůže ovlivnit. Proto pak musí přikročit k úpravám těch rozpočtových parametrů, které ovlivnit umí. Žádný subjekt tedy nemůže počítat s tím, že daňové sazby či odpočty zůstanou navěky stejné.

Platy ve veřejném sektoru

Tato původně uvažovaná varianta byla nakonec upravena jinak, nicméně dlouho se o ní hovořilo, byla probírána v médiích a lidé se na ni ptali.

Lidem platy snižujete, ale sami se uskromnit nechcete.

To není pravda. Současná vláda poprvé v historii ČR sníží platy ústavních činitelů o pět procent, zároveň se zdaní nepeněžní náhrady a dojde také ke snížení státního příspěvku politickým stranám. Snížení platů soudců, kteří taktéž patří mezi ústavní činitele, naráží na nedávné rozhodnutí Ústavního soudu, které zrušilo čtyřprocentní redukci od ledna 2010.

Nepoklesne produktivita státní správy, když se sníží objem mzdových prostředků o deset procent?

Domnívám se, že nikoli. Zatímco soukromý sektor musel v době hospodářské recese tvrdě šetřit a snižovat personální náklady včetně propouštění, veřejného sektoru se šetření příliš nedotklo. Proto musí vláda nyní v rámci úsporných opatření omezit mzdové prostředky o deset procent a na další tři roky jejich výši zmrazit. Je ponecháno na každém správci rozpočtové kapitoly, jak k desetiprocentní úspoře dojdou, ministři za TOP 09 však budou preferovat, aby se platy nejschopnějších lidí nesnížily, proto bude muset dojít k redukci funkčních míst. Ve veřejném sektoru se tak bude poprvé řešit to, co musí soukromý sektor řešit neustále – jak zvyšovat produktivitu svých pracovníků. Výjimku z úspor tvoří pedagogičtí pracovníci, protože oblast vzdělávání považuje vláda za svou prioritu.

Navrhujete snížit tarify plošně o deset procent, znamená to, že se lidem automaticky sníží platy o desetinu?

V žádném případě. Návrh nových tarifních tabulek má pouze změnit strukturu platu ve prospěch jeho variabilních složek. Současně se totiž zvyšuje strop na maximální výši osobního příplatku. Tyto změny mají umožnit odměňovat lépe schopné a pracovité zaměstnance bez ohledu na to, jak dlouho na své pozici pracují či kolik mají let, tj. přiblížit se v systému odměňování soukromému sektoru. Co se týče dopadu na výši platu konkrétního pracovníka, bude vždy záležet na mzdovém vyjednávání s jeho nadřízenými.

Navrhujete snížit tarify pracovníků ve zdravotnictví ještě více, než u ostatních pracovníků. Chcete tím rozvrátit české zdravotnictví?

Kritika snížení tarifů se mívá účinkem. Tarifní tabulky se totiž nepoužívají v celém zdravotnictví, ale pouze v jeho menší části. Ve většině případů již zřizovatelé – ať již kraje, města nebo soukromníci – dávno přešli na flexibilnější smluvní systém, a státní platové tabulky proto dávno nepoužívají. Příkladem může být Jihočeský kraj, v němž již několik let dobře funguje systém založený pouze na několika platových třídách, který lépe odměňuje schopné a pracovité.

Filosofií změn není snížit zdravotníkům platy. Vláda nikdy neprosazovala, že ruku v ruce s transformací tabulek bude v nemocnicích snižovat objem mzdových prostředků. Vládě a

ministerstvu zdravotnictví tak nejde o šetření na úkor zaměstnanců. Jde pouze o rozpořádání těžkopádného systému diskriminujícího schopné a pracovité zaměstnance, ať už je jim pětadvacet nebo padesát let. Víme z vlastní zkušenosti o vynikajících mladých lékařích, kteří jsou pro svou kliniku naprosto nepostradatelní a přitom nejsou adekvátně ohodnoceni. Mimochodem, chceme-li přilákat mladé lidi s diplomem z kvalitních škol, musí vláda tyto změny prosadit pro celou státní správu.

I sami ředitelé nemocnic uznávají, že nemohou svým lidem jednostranně snižovat mzdy ani po snížení tarifů, protože by jim prostě dali výpověď. Trh práce funguje i ve zdravotnictví. Změny dozná především vnitřní struktura platu, kdy se sice sníží tarifní základ, ale naopak zvýší variabilní složky platu. Báze platů tak poklesne, ale jejich objem se nezmění.

Proč nezrušíte výsluhy vojáků, policistů atd.?

Tento krok nemá ve vládě podporu mezi všemi koaličními partnery, ale budeme o něj dále diskutovat. V této fázi alespoň navrhuje jejich zdanění tak, jak je zdaněn běžný příjem všech fyzických osob.

Odstraňování ekologických škod z dob socialismu

Na které ekologické škody je vypsána „ekologická superzakázka“?

Na tzv. staré ekologické zátěže (škody vzniklé před privatizací státních podniků - zejm. chemické závody, zpracování ropy atp.), které se Česká republika zavázala odstranit v tzv. ekologických smlouvách. V prvních letech privatizace bylo rozhodnuto, že podniky budou prodány za cenu „jako by tam žádné škody nebyly“ (zřejmě vzhledem k tomu, že jejich rozsah a ocenění byly nejasné) a stát se každému kupujícímu v ekologické smlouvě zavázal škody na své náklady odstranit. Tuto agendu spravoval Fond národního majetku, po jeho zániku přešla na ministerstvo financí. Stovky znečištěných lokalit se nacházejí na celém území ČR, nejvíce v oblastech s koncentrací chemického průmyslu.

Proč je zadání ekozakázky koncipováno pro jednu firmu?

Z analýzy renomované poradenské firmy A.T.Kearney vyšla tato varianta jako nejlepší, zejména umožňuje zásadním způsobem sanace zrychlit. Jde zjednodušeně řečeno o to, že stát nezadává zakázku na konkrétní práce (jako doposud – desítky až stovky zakázek ročně), ale zadává zakázku na definovaný cílový stav. Logicky musí být jeden partner, který bude vůči MF zodpovědný za průběh a výsledky prací. Neznamená to práci jen pro jedinou firmu - rozsah škod (600 lokalit po celé ČR) přináší nutnost najmout řadu subdodavatelů. (Jde také o širokou paletu prací - od výkopových, stavebně-demoličních, přes dekontaminace vod, zeminy, odstraňování nejrůznějších látek - rtuti, ropných produktů, dioxinů). Pokud by došlo k rozdělení zakázky na několik menších, uchazeči by měli větší možnost se domluvit a cenu navýšit.

Jaké kroky udělá Ministerstvo financí, aby nedošlo ke korupci v zadávání této zakázky?

Transparentnost zakázky je zakotvena v podmínkách soutěže. Všechny podstatné dokumenty jsme zveřejnili, kdokoli se na ně mohl a může podívat a posoudit je. Nad průběhem soutěže standardně bdí nezávislý ÚOHS - už prověřoval vyřazení uchazečů, prověřoval kritické podání Transparency International a nenalezl důvod výběrové řízení zastavit. Po splnění kvalifikačních předpokladů je jediným hodnotícím kritériem nejnižší cena - neexistuje prostor pro subjektivní hodnocení nabídek jako v současném systému. Navíc je zcela jasné, že jedna komplexní zakázka je pod drobnohledem veřejnosti i zahraničních institucí, což se o desítkách drobných zakázek ročně říci nedá.

Je splnění ekozakázky časově omezeno?

Ano. Obecně u každé lokality (v rámci ekozakázky jich je celkem cca 600) stanovuje Česká inspekce životního prostředí cílový stav (kolik daných látek tam může zůstat) a případně i termín, kdy ho musí být dosaženo (to není nezbytně u všech, ale někde ano). Tímto termínem je zhotovitel vázán. Nedodrží-li, inspekce může udělit pokutu.

Kromě toho jsme v rámci zakázky rozdělili lokality podle časové náročnosti na 3 skupiny - s tím, že zhotovitel se je zavazuje ve smlouvě odstranit v termínu a) 3,5 roku b) 6 let c) 7 let.

V jakém stádiu je ekozakázka dnes? A kam bude dál směřovat?

Vyhlášena byla s prosinci 2008, termín byl 3krát posunut, zatím je stanoven termín otevírání obálek na prosince 2010. Do soutěže se přihlásilo šest zájemců, tři z toho byly vyřazeny po prvním kole, kdy se hodnotila kvalifikační kritéria především technické povahy. V druhém kole bude jediným kritériem cena.

Již od počátku je v ekozakázce zakotvena nutnost, že vybraného vítěze musí schválit vláda. Pokud ho vláda neschválí (např. když se jí nebude líbit vítězná, nejnižší cena), zakázka se vůbec nezadá. To je jedno z velkých pozitiv zvoleného postupu (tzv. kvazikoncese), u standardní veřejné zakázky by to nebylo možné, i kdyby vítězná cena byla „astronomická“, musel by vítěz zakázku dostat. Proto jsou líbivé mediální požadavky na její okamžité zrušení úplně zbytečné.

Kolik peněz má Ministerstvo financí vyčleněno pro tuto zakázku?

Žádné. Jednak v tuto chvíli uchazeči ještě nepředkládají své nabídky, dále odstraňování ekologických škod se hradí z příjmů z privatizace a dividend, tj. v rozpočtu žádnou podobnou položku nenajdeme. Co je předností této zakázky, umožňuje odklad a navíc zastropuje maximální roční platbu státu, což současný systém neumožňuje. MF stále opakuje, že médiu a opozici uváděných 114 mld. Kč není cena zakázky, ale pouze součet garancí, což je úplně něco jiného. Naopak, cílem MF je cenu srazit co nejvíce pod tuto úroveň.

Musí se tento problém řešit v době napjatého rozpočtu?

Záměr vypsání komplexní ekologické zakázky schválila vláda ještě před vznikem světové hospodářské krize. K tomu je potřeba dodat, že dvacet let po pádu komunismu byla vyřešena jen malá část těchto škod. Nejen kvůli zdoluhavému systému, ale i proto, že ministr financí z ČSSD na dva roky zastavil zadávání veřejných zakázek. Kromě toho ekologické škody mají tendenci se s časem prohlubovat, mohou vznikat a také vznikají havarijní stavy, jejichž řešení je ještě dražší.

Další témata

Důchody jsou příliš malé, co s tím vláda bude dělat?

Je třeba poznamenat, že zatímco téměř ve všech oblastech se výdaje snižují, důchody se budou zvyšovat příští rok průměrně o 3,6 %. Výše důchodů jistě není ohromující, musíme si však uvědomit, že se neustále snižuje počet ekonomicky aktivních obyvatel, zatímco počet důchodců narůstá. Tento trend bude několik desítek let pokračovat a pokud nemá dojít k výraznému poklesu důchodů či zhroucení státní pokladny, budou si muset lidé sami více spořit a být více zodpovědní za svůj příjem v důchodu. Na těchto principech bude stát důchodová reforma, která se nyní připravuje.

Proč šetříte na sociálních dávkách, škrty pak nejtvrději dopadají na ty nejpotřebnější.

Pokud nezačneme sami šetřit nyní, budeme muset šetřit v budoucnosti o to tvrději a úspory nám budou diktovat mezinárodní instituce. Musíme si uvědomit, že požadavky na další výdaje či neprovedení úspor znamenají zvýšení deficitu a dluhu veřejných financí. Každá

takto půjčena koruna se díky úrokům za 15-20 let zdvojnásobí a my bychom kvůli naší současné spotřebě snižovali budoucí spotřebu svých dětí a vnuků, a tím i jejich životní úroveň.

Připomeňme, že ve státech, které se ocitly na pokraji dluhové pasti (Maďarsko, Lotyšsko, Řecko atd.) se muselo přikročit k mnohem drastičtějšimu omezování v oblasti sociálních dávek i důchodů, zavíraly se nemocnice, propouštění státních zaměstnanců bylo mnohem masivnější.

Co uděláte s hrozícím zdražením elektřiny v příštím roce a nadměrnými zisky provozovatelů solárních elektráren?

O problému nyní intenzivně jednájí ekonomičtí ministři a veřejnost budou seznamovat s návrhy řešení. Bylo již například navrženo zrušení osvobození od daně z příjmů, snížení výkupních cen a zvýšení poplatku za vynětí ze zemědělské půdy. Složitější již bude otázka případných kompenzací dopadu na spotřebitele. Pokud by tento dopad měl být bezprecedentní (cca 15 %), bude nutno nalézt příslušné mechanismy i v této otázce.

Někteří politici a starostové kritizují ministerstvo financí, že povoluje proti vůli obcí provozování videoterminálů, a přispívá tak k nárůstu hazardu.

Předně je třeba zmínit, že ministerstvo musí postupovat podle platné legislativy. Podle ní nejsou obce účastníky řízení o povolení a jejich vůle zde nehraje roli. Kromě toho, povolení provozování videoterminálů patří mezi nároková povolení, tj. při splnění všech náležitostí nemůže ministerstvo povolení nevydat, jinak by to vedlo ke soudním sporům a muselo by případně platit náhradu škody.

Protože problém spočívá v nevhodné legislativě, ministerstvo financí již předložilo návrh novely herního zákona, který by měl obcím umožnit, aby pomocí obecně závazných vyhlášek mohly i tento druh hazardu regulovat (v současnosti mohou regulovat pouze umístění výherních hracích přístrojů). Kromě toho se vláda ve svém programovém prohlášení zavázala zvýšit odvodové zatížení hazardu.

Ministr Kalousek způsobil nejvyšší schodek v dějinách České republiky tím, že špatně odhadl hospodářský růst.

Největší schodek byl způsoben výpadkem daňových příjmů vlivem globální hospodářské krize poklesu zahraniční poptávky, který se pak přenesl na českou ekonomiku, což nemohla ovlivnit ani tehdejší vláda, ani ministr financí. Na tom by nic nezměnil ani správný odhad růstu ekonomiky (mimořádně mýlily se všechny renomované domácí i zahraniční instituce vydávající prognózy). Samozřejmě, když se ekonomika i daňové příjmy začaly vyvíjet negativně, podnikl jsem několik aktivních kroků včetně přesměrování provozních výdajů na rostoucí podpory v nezaměstnanosti či zapojení rezervních prostředků do příjmů státního rozpočtu, což snížilo úrokové náklady na obsluhu státního dluhu.

Celou dobu jsem se stavěl proti neuváženým fiskálním impulsům, které požadovala levicová opozice i většina představitelů vládní koalice. Bez mé snahy by byl deficit ještě mnohem větší, přesto hlas ministra financí ve vládě je pouze jeden, a proto byly provedeny aktivní opatření na podporu ekonomiky v rozsahu asi 2 % HDP. Po odeznění krize se nyní musíme soustředit na stabilizaci veřejných rozpočtů tak, abychom v roce 2016 byli schopni deficit zcela zlikvidovat.